

І.В. Коваль

кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри іншомовної освіти і міжкультурної комунікації,
Хмельницький національний університет,
Хмельницький, Україна

І.А. Гаврилюк

студентка 5 курсу факультету іноземної філології,
Київський університет імені Бориса Грінченка,
Київ, Україна

**ПСИХОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ НАВЧАННЯ СПІЛКУВАННЯ
ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ: КОМУНІКАТИВНИЙ ПІДХІД**

Соціально-економічні, психологічні умови навчання в сучасних умовах поширення різноманітних соціальних, інформаційних комунікацій та технологій, коронавірусної інфекції, запровадження дистанційного навчання висуває чимало нових підходів до навчання спілкування іноземною мовою. Навчання іноземної мови враховує особливості реальної комунікації, а в основі процесу навчання лежать моделі реального спілкування, оскільки володіння системою мови, тобто знання граматики і лексики є недостатнім для ефективного використання мови з метою спілкування. Комунікативний підхід передбачає оволодіння різноманітними мовленнєвими функціями, тобто формування умінь виражати певну комунікативну інтенцію (прохання, докір, згоду, запрошення, відмову, пораду, тощо) (Гончарук & Онуфрієва, 2018; Коваль, 2015).

Але комунікативний метод направлений не лише на оволодіння мовленнєвими навичками для ведення бесіди на побутовому рівні. Студенти, які прагнуть набути професіональних навичок у конкретній сфері, можуть регулярно читати публікації на певну тематику в іноземних виданнях, поповнювати власний словниковий запас, досконало вивчати граматичні правила, і маючи досить глибокі знання, вони можуть легко орієнтуватися у тексті, але завдання підтримати бесіду з іноземною колегою на цю тему може виявитись для них занадто важким (Гончарук & Онуфрієва, 2018; Коваль, 2015). Ця проблема пов'язана з недостатньою практикою спілкування іноземною мовою і, у певній мірі, у першу чергу, допомагає зняти страх перед спілкуванням.

Серед головних рис комунікативного підходу визначають такі:

1. Мовленнєва направленість процесу навчання, коли як кінцева мета висувається саме навчання спілкування у різних видах мовленнєвої діяльності, у тому числі й у професійному.

2. Орієнтація не лише на змістовну сторону спілкування, але й на форму висловлювання. Увага студентів зосереджується не лише на оволодінні лексикою у певній сфері, але й на граматично вірному мовленні, студент не повинен справляти враження «неосвіченого» співрозмовника.

3. Функціональність у відборі й організації матеріалу: мовний і мовленнєвий матеріал повинен добиратися відповідно до функцій, які він виражає, і тими комунікативними інтенціями, які зможе передати студент, що використовує певний матеріал.

4. Ситуативність у відборі матеріалу й організація мовленнєвої діяльності: мовний і мовленнєвий матеріал повинен добиратися також і відповідно до певних ситуацій спілкування та відпрацьовуватись у ситуаціях, які є типовими для використання тих чи інших мовних форм.

5. Використання автентичного матеріалу, який містить мовні форми, типові для вираження певної комунікативної інтенції, автентичні тексти і ситуації спілкування, а також різноманітні вербальні та невербальні засоби, характерні для носіїв мови.

6. Індивідуалізація процесу навчання, використання особистісно-орієнтованого підходу, тобто врахування потреб студентів при плануванні й організації заняття, опора на індивідуальні когнітивні стилі й навчальні стратегії студентів їх особистого досвіду.

7. Використання комунікативних завдань, які сприяють формуванню умінь спілкування, і режимів роботи, які є адекватними умовами реальної комунікації (робота парами і групами).

Часто на заняттях з іноземної мови переважають індивідуальні або парні форми роботи, представлені монологічним або діалогічним мовленням студентів. Але для підготовки студента до реальних ситуацій цього не достатньо, оскільки природні комунікативні ситуації не обмежуються лише спілкуванням у парах – і у побутових, і професійних сферах особа набагато частіше стикається з полілогічною формою спілкування. Завдяки комунікативному підходу навчання групової взаємодії на занятті іноземної мови стає не лише методом навчання усної мови, а природним компонентом навчального процесу (Коваль, 2015).

Групова форма роботи сприяє підвищенню мотивації до навчання, навчає об'єктивно оцінювати себе та інших, урізноманітнює заняття. Працюючи у групах, студенти виявляють мовну самостійність та

активність. Вони можуть допомагати один одному коректувати вислови співрозмовників. Але щоб групова мовна співпраця була ефективною, необхідно цілеспрямовано навчати студентів технології спілкування.

Висновки. Оволодіння навичками спілкування розглядається як поетапний процес, кінцевою метою якого є здатність і вміння брати участь в іншомовній комунікації. Комунікативний підхід до вивчення іноземної мови і набуття навичок спілкування, зокрема, зосереджує всю увагу на тих, хто вивчає мову, враховуючи індивідуальність кожного студента, а їх комунікативні потреби забезпечують структуру для розробки програмних цілей з точки зору функціональної компетенції.

Список використаних джерел

1. Гончарук Н., Онуфрієва Л. Психологічний аналіз рівнів побудови комунікативних дій. *Психолінгвістика. Психолінгвістика. Psycholinguistics*, 2018, 24(1), С. 97–117. <https://doi.org/10.31470/2309-1797-2018-24-1-97-117>.

2. Коваль І.В. Психологічні особливості комунікативного підходу до навчання спілкування іноземною мовою. *Актуальні проблеми психології особистості та міжособистісних взаємин* : матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції (23 квітня 2015 р., м. Кам'янець-Подільський) / за ред. С.Д. Максименка, Л.А. Онуфрієвої. Харків : ФОП Дегтяр А.Ю., 2015. С. 170–172.

А.Е. Колеснікова

аспірантка II курсу,

Київський інститут сучасної психології та психотерапії,

Київ, Україна

РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ ЯК ОСНОВА ПРОТИДІЇ БУЛІНГУ

З роками зростає рівень прояву агресії, особливо серед дітей підліткового віку, що супроводжується сукупністю фізичних, фізіологічних та соціальних змін. Найбільш жорстокою формою прояву агресивної поведінки є булінг, адже він супроводжується не лише фізичними проявами, а й психологічним впливом на емоційний стан жертви (постійне перебування у стані тривожності, страху).

Дослідники визначають булінг як агресію, залякування з метою підпорядкування собі жертви, встановлення над нею влади (І.С. Кон, С.В. Кривцова, Е. Ільїн). З розвитком інформаційних технологій з'являються також і нові способи прояву агресії – кібербулінг,